

Samenvatting stand van zaken planuitwerking Meanderende Maas

November 2020

Project Meanderende Maas bevindt zich in de fase van de planuitwerking. Daarin werken wij de maatregelen uit het voorkeursalternatief, het plan op hoofdlijnen, verder uit. De resultaten tot nu toe hebben eind oktober tot een aantal besluiten van de stuurgroep geleid en daarover informeren wij u.

Terugblik afgelopen half jaar

Afgelopen half jaar is naar een groot aantal maatregelen uit het voorkeursalternatief verder onderzoek gedaan, ontworpen en gerekend. Te weten maatregelen aan de rivier en uiterwaarden en twee delen van de dijk, Ravenstein en Macharen-Oijen. Er heeft afstemming plaatsgevonden met partnerorganisaties, direct belanghebbenden (individueel en in gebiedssessies), leden werkplaats en leden klankbord. In deze fase van het project is er ook weer een grote betrokkenheid van direct belanghebbenden en de omgeving en krijgen wij waardevolle inbreng.

Vervolg

De projectorganisatie gaat het voorlopig ontwerp samenstellen en in maart 2021 aan de stuurgroep voorleggen voor instemming. Voorafgaand daaraan organiseren wij in januari/februari 2021 dijktafels voor bewoners en eigenaren aan de dijk evenals informatiebijeenkomsten. Dat doen wij volgens de dan geldende regels van het RIVM vanwege corona.

Na instemming met het voorlopig ontwerp door de stuurgroep in maart gaan we vanaf april 2021 het voorlopig ontwerp tot in detail uitwerken tot een definitief ontwerp. Dat gaan we doen samen met de te selecteren aannemer of consortium van bedrijven. De aanbestedingsprocedure is gestart, zodat in april 2021 de aannemer bekend is. Volgens planning zijn het definitief ontwerp en alle besluiten en vergunningen in 2022 gereed. Inclusief de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen. Erna kan in 2023 de realisatie starten.

STAND VAN ZAKEN PLANUITWERKING

Dijk

Op dit moment werken wij aan het ontwerp van de ruim 26 km lange Maasdijk aan de Brabantse zijde tussen Ravenstein en Lith. Er is in de afgelopen tijd veel voorwerk gedaan om het ontwerp te kunnen maken. Denk aan gedetailleerde bodemonderzoeken om precies te weten hoe de (onder)grond van de dijk is opgebouwd en hoe dik de kleilaag is. Die dikte is bepalend voor het risico op piping, het onder de dijk doorstromen van water bij hoogwater.

Voor de dijk bij Ravenstein en de dijk Macharen–Oijen zijn er extra bijeenkomsten met belanghebbenden geweest om enkele varianten te bespreken. Vooruitlopend op het ontwerpen van de dijk in detail.

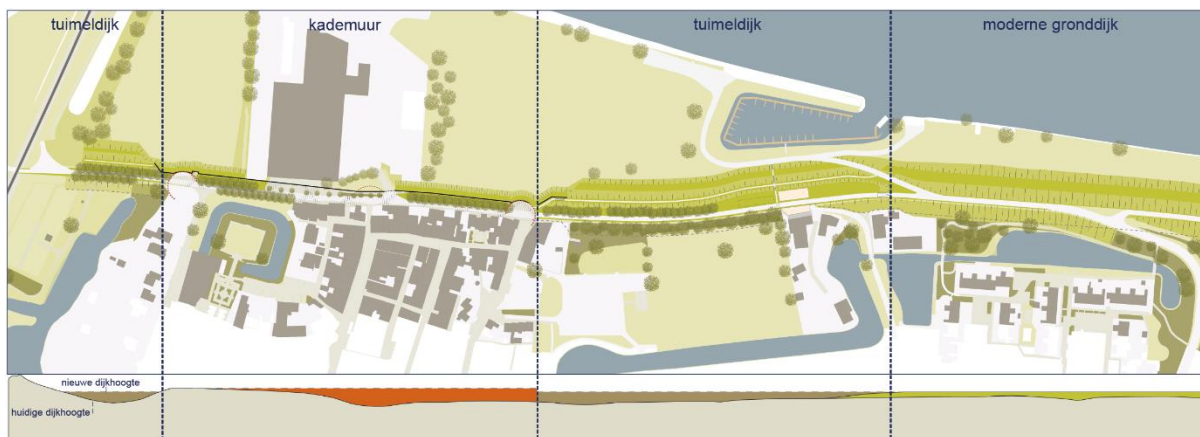
Alle voorbereidingen zijn noodzakelijk om komende maanden het ontwerp voor de hele dijk te kunnen verfijnen qua hoogte, omvang en keuzes en afmetingen voor het tegengaan van piping. Bij dit laatste maken we gebruik van de resultaten van een innovatief onderzoek. Een nieuwe rekenmethode om de maatregelen tegen piping beter te kunnen bepalen. Voor bewoners en eigenaren van gronden aan de dijk organiseren wij begin 2021 dijktafels en informatiebijeenkomsten over het voorlopig ontwerp voor de dijk.

Ravenstein

Er is afgelopen tijd uitgebreid studie gedaan naar de mogelijkheden van dijkversterking in combinatie met het versterken van het karakter van Ravenstein als vestingstad binnen de Zuiderwaterlinie. De bereikbaarheid van De Heus en de inpassing van het terras van restaurant 't Veerhuis is ook intensief onderzocht. In het ontwerp op hoofdlijnen houden we rekening met archeologische waarden en de karakteristieke bomen, in lijn met het voorkeursalternatief. In de komende tijd gaan we het ontwerp voor de dijk verder uitwerken. In januari/februari 2021 informeren wij bewoners en eigenaren aan de dijk over het ontwerp.

Voor de dijkversterking bij Ravenstein is een combinatie van verschillende typen dijk de beste oplossing (zie ook kaartje hieronder, van west naar oost - van links naar rechts):

- Tuimeldijk om de aanwezige bomen te sparen.
- Damwand met behoud van de bomen van iets voor oostelijk rondeel tot voorbij het westelijke rondeel. Voor de bereikbaarheid van De Heus komt er in de damwand een afsluitbare opening, een zogenaamde coupure. Hiermee voorkomen we een toename van overlast voor de omgeving.
- Tuimeldijk om de bestaande bomen te sparen en het terras 't Veerhuis in te passen.
- Moderne gronddijk met daarop hetzelfde wegprofiel als nu.

De dijkversterking met een damwand/kade biedt de beste kansen voor de benodigde waterstandsdeling en een start van het herstel van het Waterfront Ravenstein. De aankleding van de binnen- en bovenzijde van de damwand met een opgemetselde muur laat de stuurgroep opnemen in het voorlopig ontwerp. Voor de financiering van de aankleding, inclusief de aankleding van de buitenzijde (rivierzijde) gaan gemeente Oss, waterschap Aa en Maas en provincie Noord-Brabant zich gezamenlijk inspannen. In de komende tijd kijken we samen met betrokkenen naar de aard en de uitstraling van deze oplossing en hoe deze het beste aan kan sluiten op de openbare ruimte.

Damwand/kade met coupure als toegang tot De Heus

Tuimeldijk met inpassing terras 't Veerhuis

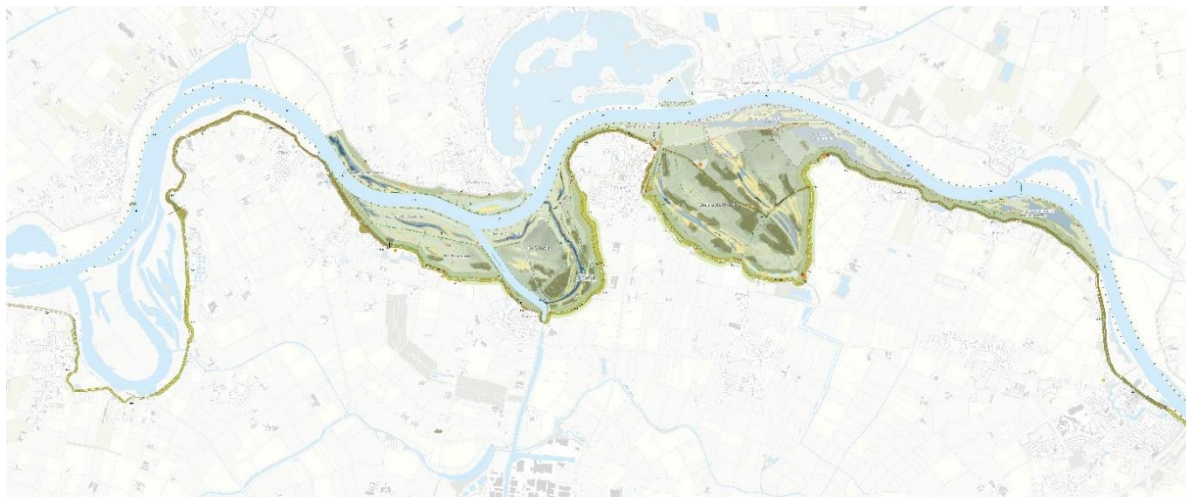
Dijk van Macharen tot het kasteel bij Oijen

Op de nieuwe berm aan de zijde van de rivier komt een wandelpad. We voldoen hiermee aan de wens van de bewoners dat er voor hen en recreanten een wandelpad blijft. Bij de Bierbrouwerij maken we een opgang, zodat zij hun 'aanloop' kunnen behouden. Om het oorspronkelijke verloop van de dijk zichtbaar te houden en om de snelheid van de auto's enigszins te beperken, handhaven we de lichte bocht in de weg.

Ruimte voor de rivier en natuurontwikkeling

Alle maatregelen voor rivierversmalling met als doel waterstandsdeling zijn verder onderzocht en uitgewerkt. Het resultaat is een uitgewerkt ontwerp voor de rivier en uiterwaarden.

Verbetering waterkwaliteit

Er is in de afgelopen periode ook verder gewerkt aan de maatregelen om de kwaliteit van het water te verbeteren. Dit is een opdracht vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW) om het oppervlakte- en grondwater in Europa te verbeteren. Voor Meanderende Maas gaat het vooral om een gezonde ecologische toestand van het water.

In ons projectgebied gebeurt dat door de aanleg van geïsoleerde geulen (niet in verbinding met Maaswater) en ondiep water met zandige bodems, slikkige oevers, flauwe taluds, rivierhout, et cetera. De maatregelen zijn verspreid over de uiterwaard bij Maasbommel, in de Diedensche Uiterdijk, De Waarden en in de Lelyzones. Dit laatste zijn de gebieden dicht bij de rivier, vernoemd naar ingenieur Lely, ontwerper van de gekanaliseerde Maas in de jaren '30.

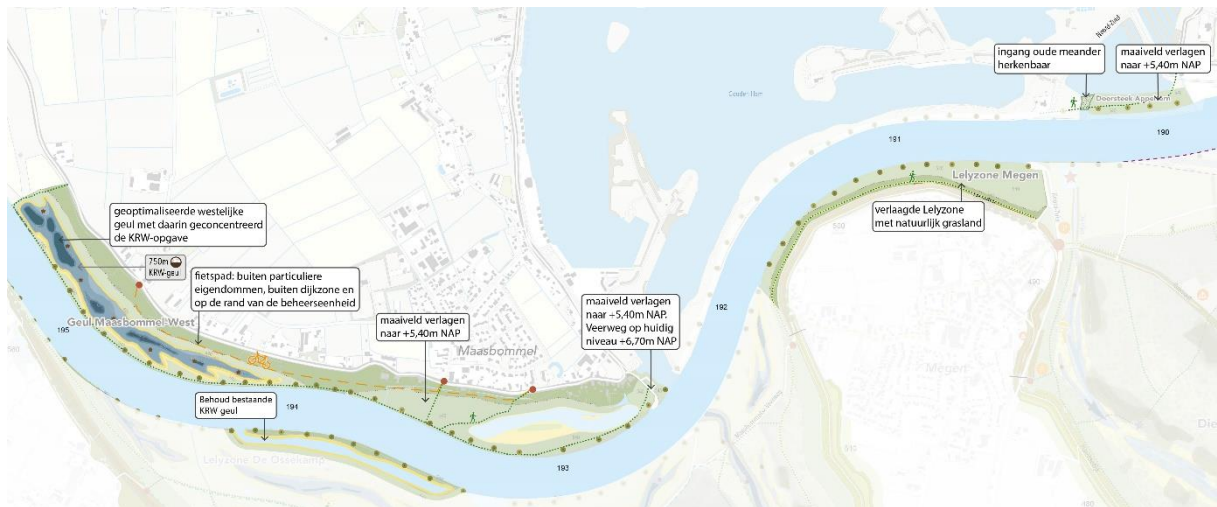
Appeltern – Maasbommel

In de zone Appeltern - Maasbommel treffen we verschillende maatregelen die cruciaal zijn voor het bereiken van de benodigde waterstandsdeling. Bij het uitwerken hebben we goed gekeken naar de effecten op de rivier, de beste inpassing van de maatregelen in de omgeving en de kosten.

Vanwege het extra water dat vanwege de doorsteek bij Appeltern bij de veerstoep in Maasbommel de Maas instroomt, ontstaat er een aanzienlijke dwarsstroming op de rivier. Dat is onacceptabel voor de scheepvaart. Uit nadere berekeningen blijkt ook dat de doorsteek zelf maar beperkt bijdraagt aan de waterstandsdeling en de aanleg van de brug voor de Nood Zuid (N329) duurder uitvalt. Ook bleek dat we met een verlaging van het maaiveld in de Lelyzone bij Megen een gelijke waterstandsdeling bereiken tegen veel lagere kosten. Alles bij elkaar leidt dit tot het inzicht dat de doorsteek bij Appeltern niet voldoende bijdraagt aan het gewenste doel en daardoor als maatregel vervalt.

Bij Appeltern verlagen we wel het maaiveld tot circa 50 cm boven het stuwpeil, de gangbare waterstand in de Maas. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om een doorlopende struinroute te maken. Dit is een wens van de bewoners uit het gebied.

De doorsteek bij Appeltern werd door sommigen gezien als mogelijke oplossing voor de blauwalg in de Gouden Ham. Er zijn echter geen studies bekend waaruit doorslaggevend blijkt dat meer doorstroming leidt tot een verbetering van de waterkwaliteit.

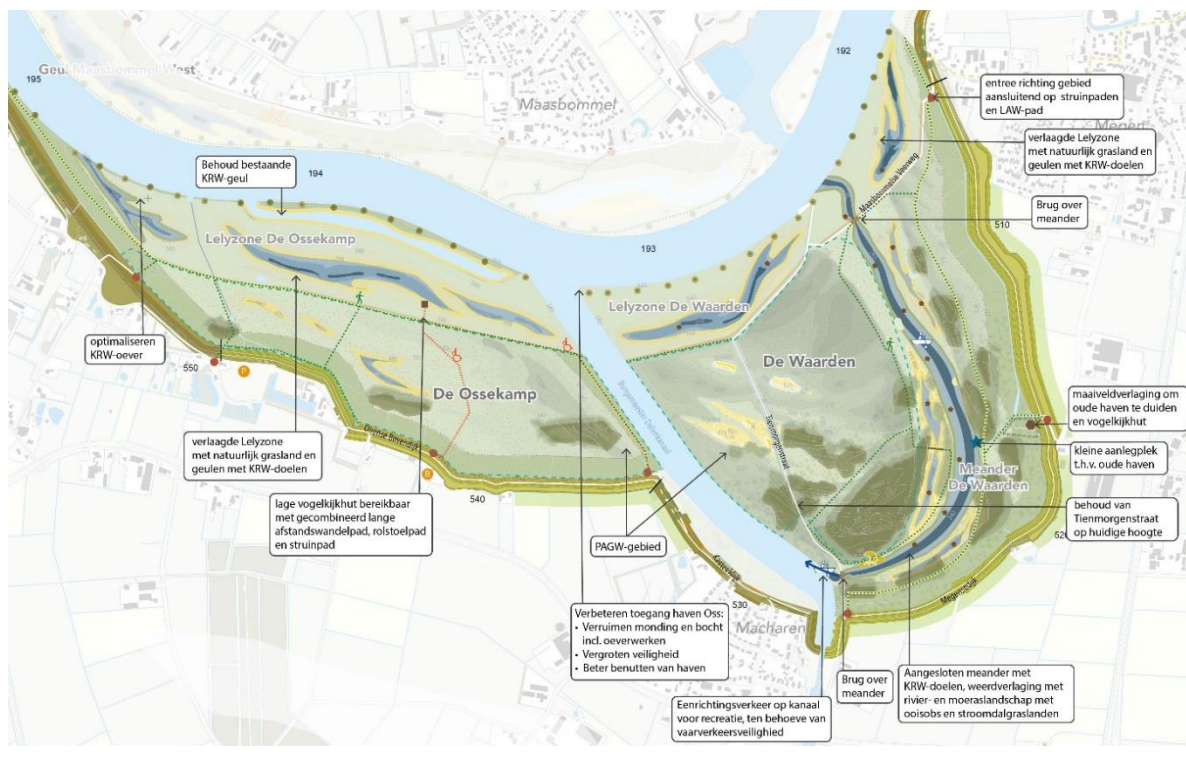
De voorgestelde geul ten westen van Maasbommel is zeer belangrijk voor de waterstandsdeling. Het ontwerp is daarop afgestemd qua ligging, lengte, breedte en diepte. Ook blijkt de geul goed voor de verbetering van de waterkwaliteit, waarvoor in dit gebied een taak ligt vanuit de Kader Richtlijn Water. In het gebied is ook plaats voor een fiets- en struinroute. Deze integrale oplossing sluit daarmee aan op de doelen van het project.

De gemeente West Maas en Waal heeft aan de stuurgroep gevraagd om een technische berekening te doen naar de effecten op de waterstandsdeling van een zogenaamde 'groene geul' op de plaats van de 'KRW'-geul. Hierin wordt wel het maaiveld verlaagd maar blijft deze droog. Zo'n gebied bestaat uit natuurlijk grasland dat beweid kan worden (natuur inclusieve landbouw). De stuurgroep heeft ermee ingestemd om op korte termijn deze berekening uit te voeren en te toetsen of dit een vergelijkbare waterstandsdeling oplevert.

Ossekamp en De Waarden ook onderdeel planuitwerking project Meanderende Maas

Het Rijk en de provincie Noord-Brabant hebben extra geld beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van rivier gebonden natuur. Dit biedt de kans om de gehele Ossekamp en De Waarden te ontwikkelen tot natuurgebied. Deze gebieden maken sinds 2002 onderdeel uit van het Natuurnetwerk Brabant (voorheen Ecologische Hoofdstructuur). In het toekomstbeeld van de Interprovinciale structuurvisie Meanderende Maas zijn deze gebieden ook als natuur opgenomen. De bijdrage vanuit het Rijk komt uit het Programma Aanpak Grote Wateren.

Het projectteam werkt voor Ossekamp en De Waarden een voorlopig ontwerp uit. Daarbij gebruiken we informatie uit de in de verkenning gemaakte alternatieven. De voorbereidingen voor de m.e.r.-procedure, benodigde besluiten en eventuele vergunningen vinden binnen project Meanderende Maas plaats. De realisatie van Ossekamp en De Waarden is geen onderdeel van Meanderende Maas. Dat gebeurt in de toekomst door Natuurmonumenten. Uiteraard alleen nadat er een akkoord is met de huidige grondeigenaren.

Ossekamp

De bestaande geul in de Lelyzone is zodanig goed voor de waterstandsdaling, natuur en waterkwaliteit dat hij in de huidige vorm en op de plek blijft liggen. De oever boven de waterlijn gaan we verflauwen. Voor de kern van gebied Ossekamp is in het ontwerp rivier- en moerasnatuur uitgewerkt met onder meer bomen, struikgewas en ooibos. Voor recreanten is er een struinp ad, rolstoelp ad en langeafstandswandelp ad.

De Waarden

In De Waarden herstellen we de oude Maasloop. De meander is aangesloten op de Maas en bevaarbaar voor kleine bootjes. Ideaal voor een optimale beleving van landschap en natuur. Bootjes kunnen via het kanaal en de Maas een rondje varen. Daarvoor wordt een veilige route voor de recreatievaart op het kanaal mogelijk gemaakt. Zo houden we bij de overgang van geul De Waarden naar het kanaal rekening met manoeuvreerruimte voor de binnenvaartschepen voor de sluis. In de

havenverordening van de gemeente Oss wordt recreatievaart (eenrichtingsverkeer) op het buitenkanaal mogelijk gemaakt.

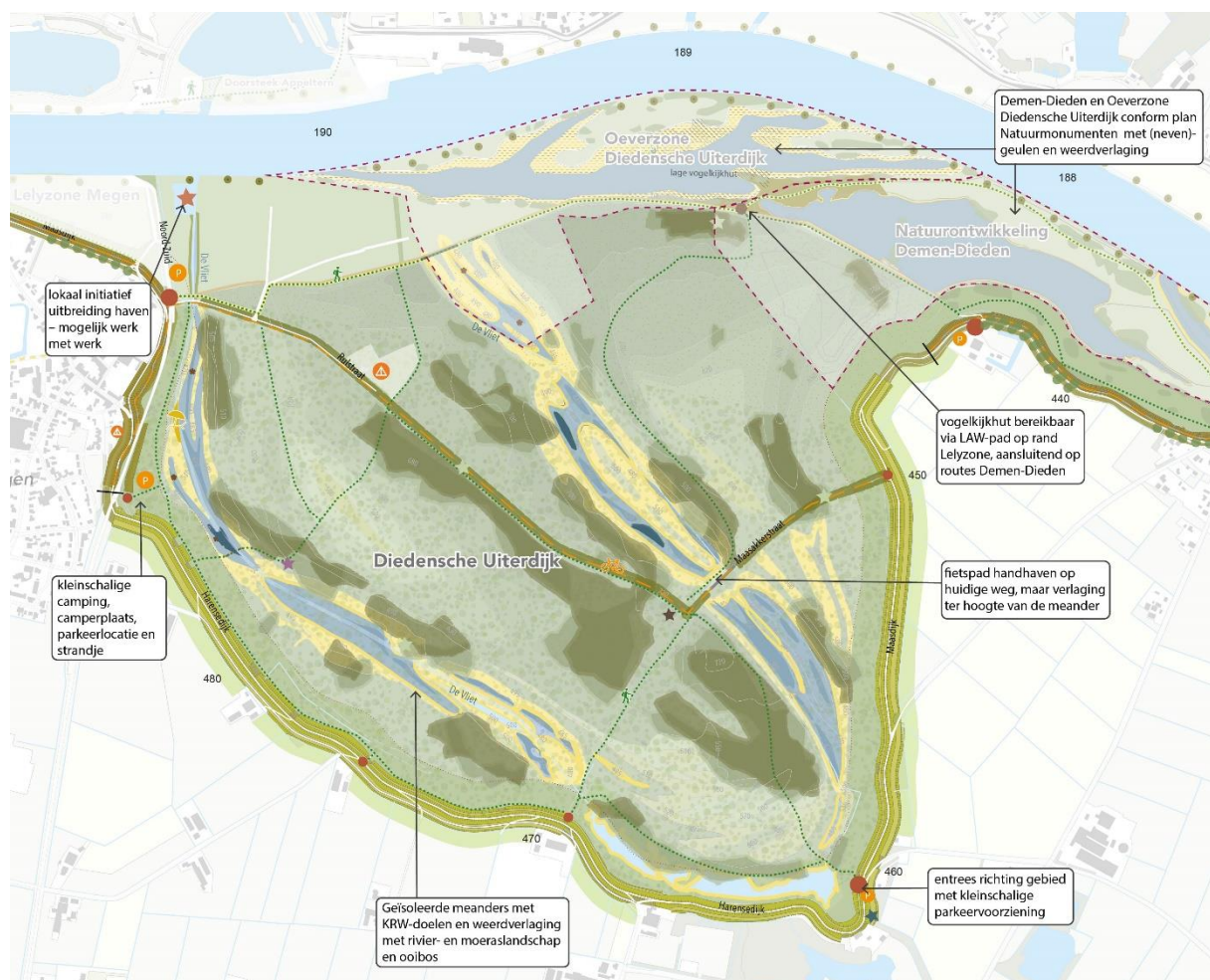
De Lelyzone van De Waarden verlagen we en er komt een nevengeul (strang) die is verbonden met de Maas. Ook komen er geïsoleerde geulen. Zo voldoen we aan de doelen waterstandsdeling én verbetering van de waterkwaliteit. Het oude haventje van Megen aan het eind van de Kapelstraat krijgt een landschappelijke inrichting. Zo ontstaat een herkenbare plek langs de dijk.

Ook voor de kern van het gebied De Waarden is in het ontwerp rivier- en moerasnatuur, waaronder ooibos, met wandel- en struipaden opgenomen. De veerpont blijft bereikbaar via de twee bruggen en de Tienmorgenstraat.

Diedensche Uiterdijk

Met de realisatie van circa 300 ha rivier- en moeraslandschap, waarvan circa 50 ha Ooibos, in de Diedensche Uiterdijk voldoen we aan de opgave van Natuurnetwerk Brabant. Belangrijke zichtlijnen blijven behouden. Met een goede inpassing van de bestaande camping en jachthaven vindt er versterking plaats van de vrijetijdseconomie.

Het is mogelijk de opgave vanuit de Kader Richtlijn Water volledig te realiseren in de meander door toepassing van de voorgestelde maatregelen.

Nieuwe generatie bakenbomen

De huidige bakenbomen zijn circa 80 jaar geleden geplant. Alle projectpartners zijn het erover eens dat de bakenbomenstructuur, een iconisch element in het Maaslandschap behouden moet blijven. Door de hoge leeftijd van de bomen zullen er de komende decennia steeds meer bomen omvallen, waardoor een verbrokken beeld ontstaat. Daarom is enkele jaren geleden door alle gemeenten, provincies en Rijkswaterstaat begonnen met een bakenbomenstrategie voor de hele bedijkte Maas, van Sambeek tot Geertruidenberg.

Vanuit project Meanderende Maas willen we zorgdragen voor een nieuwe generatie bakenbomen, zodanig dat het past binnen de nieuwe inrichting van het gebied. Dat kan door de aanplant van jonge bomen op het veelal verlaagde maaiveld. Daarmee garanderen we de markante lijn van bakenbomen in het landschap voor toekomstige generaties. We nemen daarmee een voorschot op verdere uitwerking en besluitvorming over een bakenbomenstrategie voor de hele bedijkte Maas. Daarin zullen, naast het aanplanten van jonge bomen, ook afspraken moeten worden gemaakt over eigendom, beheer en onderhoud. We benutten de slagkracht en de samenwerking vanuit het project om dit nu binnen Meanderende Maas te regelen.